

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

СТРУКА: ЕКОНОМИЈА, ПРАВО И ТРГОВИНА

ЗАНИМАЊЕ: ПОСЛОВНО-ПРАВНИ ТЕХНИЧАР, ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР, ЦАРИНСКИ ТЕХНИЧАР

РАЗРЕД: ПРВИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 68

ДАТУМ: јун 2024. године

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Схватање улоге и значаја географије у систему наука, као и однос географије и сродних наука;
- Развијање мотивације за учење и интересовање за географију као науку која ће ученицима помоћи у разумијевању дешавања на планети;
- Развијање поштовања према природи, другим људима и самом себи;
- Развијање свијести о потреби заштите природе и очувања квалитета околине;
- Усвајање нових и проширивање постојећих знања о природно-географским појавама и процесима на локалном, регионалном и глобалном нивоу;
- Разумијевање најважнијих географских појава и процеса кроз њихове карактеристичне примјере и узрочно-последичне везе;
- Упознавање географских одлика свијета и своје домовине и развијање одговорног односа према њиховим природним и друштвеним вриједностима.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Стицање осјећаја за положај и простор;
- Коришћење географске карте (различитих садржаја) на папиру, али и у електронском облику;
- Знање кључних еколошких проблема који све више заокупљају савремени свијет;
- Самостално учење и проналажење информација;
- Развијање логичког мишљења и способности уочавања узрочно - последичних веза;
- Развијање способности примјене једноставних истраживачких метода;
- Развијање способности планирања и спровођења истраживања;
- Самостално коришћење метода и техника у истраживању одређеног проблема;
- Развијање занимања за праћење географских појава и процеса у локалној средини и свијету;
- Васпитавати се у духу толеранције и поштовања других људи без обзира на културне и цивилизацијске различитости;
- Одговорно се односити према раду, развијајући осјећај тачности и систематичности;
- Развијати стваралачки однос и одговорност ученика према раду, као и интересовање за усавршавање у овој области.
- Примјена стечених знања у свакодневном животу.

ТЕМЕ

1. Елементи опште физичке географије и представљање Земље у Космосу и на карти
2. Природно-географска средина
3. Заштита животне средине
4. Друштвено-географска средина
5. Привреда и привредне дјелатности у свијету
6. Геополитичка организованост у свијету
7. Босна и Херцеговина

ИСХОДИ

1. Тема: Елементи опште физичке географије и представљање Земље у Космосу и на карти

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - дефинише појам географије и предмет њеног проучавања; - дефинише подјелу физичке географије; - уочава практични значај физичке географије; - разумије појам Космоса; - схвата бесконачност Космоса; - идентификује небеска тијела у Васиони; - наброји небеска тијела у Сунчевом систему; - дефинише положај Земље у Сунчевом систему; - објасни кретања Земље и њене посљедице;	Ученик ће бити способан да: - разликује поједине гране географије и предмете њиховог проучавања; - анализира значај и практичну примјену географских сазнања; - упоређује мјесто географије у систему наука; - упоређује небеска тијела у Васиони и Сунчевом систему; - анализира Земљина кретања и њихове посљедице; - анализира графичке приказе облика Земље; - анализира приказ ротације и повеже смјер ротације са смјеном дана и ноћи;	Ученик ће бити способан да: - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања; - развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија потребу за сталним и трајним самосталним учењем; - развија способност повезивања узрочно-последичних веза природногеографске и друштвеногеографске средине; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове;

- идентификује и наброји водене и копнене; површине на карти и глобусу; - одређује стране свијета у простору и на географској карти; - разликује паралеле и меридијане; - разликује географску ширину и дужину и препознаје их на карти; - одређује положај мјеста и тачака на карти; - дефинише појам размјера и размјерника; - наведе све географске елементе и садржаје на карти; - препозна и наброји врсте карата и њихову практичну примјену; - користи савремене технологије – ГИС и примјењује их у рјешавању географских задатака и изради географских карата различите форме.	- анализира приказ револуције и повеже нагнутост земљине осе са различитом освијетљеношћу површине Земље; - анализира револуцију Земље са смјеном годишњих доба на сјеверној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; - предлаже начине употребе савремене ГИС технологије у настави; - кориштењем карата рјешава практичне задатке из Географије; - помоћу природних појава, инструмената, плана града или тематске карте сналази се у географском простору; - упоређује часовне зоне; - примјењује стечена знања у одређивању положаја мјеста или тачака на карти; - тумачи географске карте различитог размјера и садржаја.	- ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално – етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација; - испољава способност самосталног рјешавања проблема и самосталност у раду.
---	---	--

2. Тема: Природно-географска средина

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - идентификује унутрашње Земљине сфере; - објасни вертикалну структуру Земље и њен састав; - наводи и објасни врсте стијена; - дефинише настанак рељефа под утицајем унутрашњих и спољашњих сила; - дефинише појам географског омотача; - објасни састав, значај и вертикалну подјелу атмосфере; - дефинише појам времена и климе; - дефинише појам климе, климатских елемената и фактора; - објасни климатске промјене и изврши класификацију климе; - дефинише појам Свјетског мора; - дефинише физичка и хемијска својства морске воде; - препозна копнене воде и њихов значај; - дефинише појам биосфере и објасни	Ученик ће бити способан да: - разликује и анализира основне омотаче унутрашње грађе Земље; - разликује основне врсте стијена и наводи примјере за њихово коришћење; - разликује младе вјеначне и старе громадне планине; - разликовати ерозивне и акумулативне облике рељефа; - анализира састав и подјелу атмосфере; - издваја спољашње земљине сфере и указује на њихову повезаност; - разумије значај атмосфере за опстанак живог свијета на Земљи; - разликује појам времена од појма клима; - разликује климатске елементе и факторе и основне типове климе; - повезује утицај климатских елемената и фактора на формирање типова климе; - приказује зонални распоред типова климе на нијемој карти;	Ученик ће бити способан да: - развија географско мишљење засновано на повезаности и међуусловљености географских појава и процеса у простору; - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања; - развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија потребу за сталним и трајним самосталним учењем; - развија способност повезивања узрочно-последичних веза природногеографске и друштвеногеографске средине; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад;

распрострањење биљног и животињског свијета на Земљи; - објасни појам, настанак, подјелу и распрострањеност тла.	- препозна и покаже на географској карти океане, мора, заливе и мореузе; - разликује и упоређује особине морске воде; - упоређује и анализира ријечну мрежу и ријечни слив; - разликује и анализира ријеке; - упоређује типове језерских басена према начину постанка; - анализира помоћу географске карте распрострањеност биљног и животињског свијета на Земљи; - анализира распрострањеност тла.	- испољи позитиван однос према професионално- етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	---	---

3. Тема: Заштита животне средине

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - дефинише појам и предмет: природне географске и животне средине; - објасни улогу географије у заштити животне средине; - објасни угроженост елемената животне средине; - разумије концепт здравог и безбједног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи;	Ученик ће бити способан да: - преиспитује концепт здравог и безбједног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живота људи; - приказује примјере утицаја човека на загађење атмосфере; - проналази примјере утицаја човјека на загађивање вода; - открива утицај човјека на изумирање одређених биљних и животињских врста;	Ученик ће бити способан да: - развија ставове о превентиви, заштити и унапређивању животне средине; - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања; - развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија потребу за сталним и трајним самосталним учењем;

- наводи примјере утицаја човјека на загађење атмосфере, хидросфере, биосфере.	- предлаже начине заштите и унапређења животне средине; - активно учествује у заштити природе и управљању ресурсима. (тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовољи своје потребе).	- развија способност повезивања узрочно-последичних веза природногеографске и друштвеногеографске средине; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	--	---

4. Тема: Друштвено-географска средина

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - дефинише појам и предмет друштвено-географске средине;	Ученик ће бити способан да: - користи статистичке изворе и анализира демографске процесе и појаве у свијету;	Ученик ће бити способан да: - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања;

- наводи демографске појаве и процесе у свијету; - описује природно и миграционо кретање становништва; - дефинише појам анекумене и екумене; - наброји разлоге урбанизације и њене посљедице; - наброји типове насеља и њихов историјски развој.	- разумије демографске појаве и процесе у свијету; - разликује природно и миграционо кретање; - помоћу карте анализира размјештај становништва на Земљи; - анализира структуре становништва; - приказује и анализира полно-стросну пирамиду; - открива разлоге и посљедице урбанизације.	- развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија способност повезивања узрочно-последичних веза природно-географске и друштвено-географске средине; - развија потребу за сталним и трајним учењем; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	---	---

5. Тема: Привреда и привредне дјелатности у свијету

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - дефинише појам привреде и производње; - наведе структуру националне привреде по секторима; - дефинише појам и подјелу пољопривреде и факторе који утичу на пољопривредну производњу; - идентификује житарице и друге пољопривредне културе и мјеста гдје се гаје; - дефинише сточарство и сточарску производњу; - лоцира распрострањеност шумског покривача; - именује и разликује главне пољопривредне рејоне у свијету; - дефинише енергетске и рудне ресурсе; - дефинише појам индустрије; - наброји врсте саобраћаја и његов значај; - познаје разлику између трговине и туризма; - дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс.	Ученик ће бити способан да: - анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размјештај привреде; - анализира структуру националне привреде по секторима; - анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размјештај пољопривреде; - наведе гране пољопривреде и анализира размјештај земљорадње и сточарства; - анализира распрострањеност шумског покривача; - препозна и упоређи главне пољопривредне рејоне у свијету; - наведе енергетске и рудне ресурсе, анализира њихов значај и географски размјештај; - објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој; - анализира факторе развоја и размјештаја и наведе подјелу индустрије и њен значај;	Ученик ће бити способан да: - развија способност повезивања узрочно-последичних веза природно-географске и друштвено-географске средине; - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања; - развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост;

	- анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја; - разликује и упореди врсте саобраћаја; - објасни значај трговине и туризма; - анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма.	- испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	--	--

6. Тема: Геополитичка организованост свијета

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - препозна глобалне процесе у свијету; - дефинише појам глобализације; - одреди степен развијености држава у свијету; - дефинише појам транзиције; - препозна економске, војне и политичке савезе; - наброји нове државе у Европи (а посебно у Југоисточној Европи).	Ученик ће бити способан да: - користи различите изворе географских информација при објашњавању утицаја глобалних процеса у свијету; - анализира и упоређује степен развијености држава у свијету; - наводи примјере земаља у транзицији; - разликује улогу, значај и видове дјеловања економских, војних и политичких савеза; - анализира процес дезинтеграције и интеграције на простору Југоисточне Европе.	Ученик ће бити способан да: - развија способност повезивања узрочно-последичних веза између природних ресурса, демографских процеса и степена економског развоја у свијету; - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања; - развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија потребу за сталним и трајним самосталним учењем друштвено-географске средине;

		- савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	--	---

7. Тема: Босна и Херцеговина

Знања	Вјештине	Ставови/вриједности
Ученик ће бити способан да: - дефинише географски и геополитички положај БиХ; - дефинише географски положај и административно-територијално уређење Републике Српске;	Ученик ће бити способан да: - објасни и анализира географски и геополитички положај БиХ; - анализира географски положај и административно-територијално уређење Републике Српске;	Ученик ће бити способан да: - развија међусобно уважавање, као и сарадњу и солидарност између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; - развија одговорност према раду и усвајању нових географских знања;

- наброји и одреди географске Регије Републике Српске; - дефинише географски положај и административно-територијално уређење Федерације БиХ; - наводи могућности економске и политичке сарадње на простору бивше СФРЈ; - идентификује демографске одлике и њихове промјене на простору бивше СФРЈ; - наводи мултиетничко друштво као модел савременог начина живота.	- анализира географски положај административно територијану подјелу ФБиХ; - анализира могућности економске и политичке сарадње на простору бивше СФРЈ; - анализира и тумачи демографске промјене и мултиетичност на простору бивше СФРЈ.	- развија интерес за стално праћење географске стварности у свијету; - развија потребу за сталним и трајним самосталним учењем друштвено - географске средине; - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме; - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вриједностима; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољава одличну способност за разумијевање радних материјала и информација.
--	--	---

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Наставник ће:

- коришћењем основне литературе, Интернета као извора информација те видео записа представити Сунчев систем, небеска тијела у њему, Земљина кретања и њене посљедице;
- илустровати смјене годишњих доба, дана и ноћи;

- демонстрирати рачунање времена;
- индивидуалним и групним радом оспособити ученике да уочавају географске појмове на картама;
- ученицима показати карте различитог садржаја и намјене;
- показати примјере оријентације у простору, одређивање положаја тачака на карти;
- ученицима показати како се одређује однос дужина на карти и у природи;
- дефинисати садржај рада;
- коришћењем Интернета као извора информација, у групама урадити вертикалну структуру Земље;
- илустрацијама представити рељеф као резултат дјеловања унутрашњих и спољашњих сила;
- видео записима приказати рад вулкана и земљотреса;
- оспособити ученике да уочавају узрочно-последичне везе између климатских елемената и фактора, да тумаче ваздушне масе;
- на практичним примјерима и радом у радионицама уз коришћење основне литературе објаснити Свјетско море и копнене воде;
- припремити и користити презентације помоћу којих ће ученицима објаснити биосферу и педосферу;
- на практичним примјерима и радом у радионицама уз коришћење основне литературе објаснити проблеме везане за животну средину;
- ученици могу изградити рад о загађењу неког сегмента природне и животне средине;
- дати формат на којем ће ученици израђивати задатак као и друге смјернице ученицима;
- припремити и користити презентације и паное за презентовање садржаја о размјештају становништва;
- припремити и користити најновије податке везане за кретање броја становника на различитим дијеловима свијета;
- приближити ученицима разлоге за савремене токове;
- практичним примјерима објаснити миграције;
- посебно се позабавити демографским процесима и појавама на нашим просторима;
- указати на негативне ефекте лоше демографске ситуације;
- сагледати могућности позитивних наталитетних и миграционих промјена;
- користити презентације, израђене цртеже и паное приликом обраде;
- поред теоријског приступа појмовима, ученицима омогућити да по групама израде табеларни приказ подјеле привредних грана и производње;

- на економским картама анализирати, индивидуално или групно, пољопривредну производњу;
- на економским картама анализирати распрострањеност енергетских и рудних ресурса; њихов значај кроз различите индустријске епохе;
- на саобраћајним и туристичким картама показати међусобну зависност;
- водити дискусије о друштвеним факторима уз употребу географских карата и коришћење сликовних и графичких средстава;
- практичним примјерима, графичким пресеком историјског развоја објаснити настанак војних, економских и политичких савеза са посебним освртом на НАТО пакт и Европску унију;
- анализирати наш положај у односу на најзначајније свјетске интеграције;
- користити разне врсте паноа и презентација за реализацију наведеног садржаја;
- коришћењем основне литературе, публикација и карата показати новонастале државе на простору ЈИ Европе;
- на карти Европе, БиХ, вјежбом ученици одређују положај БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ;
- групним радом, на карти ученици ће одредити административно-територијалне јединице;
- позитивним примјерима показати могућност сарадње у циљу бржег развоја са окружењем;
- објаснити последице великих миграционих кретања и стварање толеранције међу различитим народима као предуслова савременог начина живота.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи.

ИНТЕГРАЦИЈА

- Историја
- Математика
- Физика
- Хемија
- Биологија
- Информатика
- Екологија
- Хемија
- Економија
- Социологија

ИЗВОРИ

1. Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
2. Друга стручна литература и приручници
3. Интернет